

Internet a amatérska hudobná tvorba

Už dlhší čas sa na internete zabávam sledovaním amatérskych umelcov a ich diel (len pripomeniem, že mám na mysli čisto hudobné či soundartové diela). Pokiaľ si ako podmienku hodnoty umeleckého počinu stanovíme aspoň originalnosť či inovatívnosť (či už stvorenie diela „ex nihilo“, alebo použitie samplu), musíme žiaľ „odfiltrovať“ drvivú väčšinu autorov, ktorým sa nepodarilo (alebo sa o to ani nesnažia) zaujať novosťou, sviežosťou či už spomenutou originalnosťou diela. Uvedomujem si silný subjektívny nádych výrazov typu originalnosť a sviežosť, ale pokus o objektívne hodnotenie či klasifikáciu súčasnej „internetovskej“ tvorby (teda diel zverejnených na sieti) by skôr či neskôr stroskotal, a to práve kvôli klasifikácii a zavádzaniu pre objektívne hodnotenie tak potrebných definícií. Áno, všetko sa dá považovať za umenie, hranica je aktívna, neustále sa objavuje a mizne. Pre amatérsku hudobnú tvorbu je aktuálna otázka nasledovná: Kde (aspoň približne) sa pohybuje hranica medzi dielom okopírovaným, len ďalším z tisícov podobných, ktoré po vypočutí ihneď vypadne z pamäte a dielom, ktoré prinesie niečo nové, zaujme, ovplyvní, prípadne predá isté posolstvo, teda je nositeľom umeleckej hodnoty? Podľa čoho človek usúdi, že je dielo nositeľom kvality? Je takého úsudku schopný človek, ktorý nemá širšie povedomie o problematike (tj. nevyzná sa) aspoň v danom žánre? Alebo k tomu stačí jednoducho to, či sa dielo „ľúbi“, prípadne štatistika viacerých?

Na zodpovedanie týchto otázok sa najprv pokúsim analyzovať dva servery umožňujúce uverejniť každému svoje dielo a počúvať či sťahovať diela iných. Prvým serverom je music.download.com. Po čisto technickej stránke server ponúka viacej možností zoradenia diel. Delenie podľa žánru (kde zachádza do hlbokých detailov), geograficky, podľa hodnotenia, počtu siahnutí, počtu vypočutí atd. Je prehľadný, menšie množstvo reklamy, k potrebnému sa človek prekliká pomerne rýchlo. Dôležitou funkciou, či možnosťou je písanie recenzií a hodnotenie uploadnutých diel, avšak potenciál tejto funkcie nie je ani zďaleka využitý. Istý čas trvá, než autor získa nejaké hodnotenie, prevažná väčšina nedostane žiadne. Po čase človek zistí, že sa táto skutočnosť dá využiť ako dosť dobrý indikátor kvality diela. Veľmi nepríjemným zistením je, že možnosť stiahnuť si dielo nie je aktivovaná vo

všetkých prípadoch a spravidla je to tak, že tí autori ktorí vyprodukojú počin hodnotnejší (možno po uvedení si tejto skutočnosti) neumožnia voľné stiahnutie. Veľkým mínusom music.download.com je slabá návševnosť a malý počet novínok (to môže byť síce relatívne, server je otvorený autorom z celého sveta takže pár desiatok mesačne je dosť málo). Ako fanúšik elektronickej hudby mám prebádanú hlavne tú časť a odvážim sa posúdiť kvalitu autorov len z tohoto oddelenia. Ako som spomenul na začiatku, žiaľ väčšina diel nestojí za bližší a podrobnejší záujem. Paradoxom je, že interpreti z najlepším hodnotením (čo je dosť zavádzajúce, pretože spravidla sú to autori nachádzajúca sa na serveri už dlhší čas, a pravdaže majúci vysoké hodnoty vypočutí a downloadov) nemusia predstavovať tú najkvalitnejšiu vzorku. Sám som sa zo začiatku prichytil, ako nechajúc sa obľnúť „masovým pudom“ počúvam a sťahujem práve tých najstarších a najlepšie hodnotených autorov, pričom k nehodnoteným či novým uploadom som venoval len malú pozornosť. Šokujúce zistenie prišlo, keď som sa „premohol“ a začal počúvať rad za radom. Práve na zaujímavé a (subjektívne) kvalitne hodnotené diela som narazil pro síce väčšom množstve „braku“, ale predsa. Interpret nemal žiadne hodnotenie, bol zverejnený iba pár mesiacov a veľmi nenápadný obrázkom (každý autor si môže identifikovať vystihujúcim obrázkom) a počtom vypočutí a stiahnutí. Nič, čo by pýtalo zrak či nechtiac apelovalo na podvedomie. Nebol to jediný prípad. Ďalším veľkým mínusom music.download.com je absencia akýchkoľvek hodnotiacich recenzií. Nemám na mysli profesionálny review, to by si amatér nezaslúžil, ale aspoň zopár slov, ktoré napovedia iný názor (aby sme sa napokon predsa neutopili v mori subjektívnych pocitov) v zmysle trebárs discogs.com a pod. Nič také sa tu nenájde. Ako sa teda zorientovať a orientovať? Určite nie podľa spomenutých kritérií ponúkaných serverom, pretože tieto sú doslová zožraté korupciou času a absolútne im chýbajú čo i len náznaky či posledné zvyšky objektivity (tvorenej poslucháčskou štatistikou ako je tomu na discogs.com) Poslucháčovi hľadajúcom pre svoje ucho hodnotný amatérsky umelecký počin nezostáva nič len sa pustiť do mravenčej práce a hrabať sa medzi stovkami neohodnotených interpretov a pokiaľ na niekoho narazí, odmeniť jeho aj budúcich poslucháčov svojim hodnotením. Aby sme zodpovedali otázku z úvodu, štatistika viacerých absolútne nestačí na to, aby sa v prípade serveru music.download.com mohol človek hľadajúci podľa nej riadiť. Je úsudok hodnotiacich ľudí dostatočným kritériom na vypíchnutie interpretov produkujúcich kvalitnejší

materiál? Možno, ale nie v prípade music.download.com. Neodolal som, uskutočnil som pokus a uploadol som zopár svojich vlastných vecí plný zvedavosti (uvedomujúc si absenciu väčšej umeleckej hodnoty mojho diela) ako to dopadne, ako to ľudia spracujú, či sa dočkám nejakoho hodnotenia. Dopadol som v rámci očakávania bez hodnotenia, bez akejkoľvek reakcie (a to si ma vypočulo v priebehu pomerne krátkeho času viac ako tisíc ľudí.) a po zopár týždňoch strávených na prvej strane zoznamu vytlačený do zabudnutia. Nie je mojím cieľom sa sťažovať na „nevkus“ poslucháčov, ale na fakt, že v čase môjho pobytu na prvej strane som zaznamenával v priemere sto a viac vypočutí za týždeň; po prepade na nižšie miesto v zozname (pripomínam, že zoznam bol radený podľa dátumu pridania) môj účet zmrzol. Ponúkajú sa dve možnosti. Za prvé: Server navštevujú stále tí istí ľudia a jednoducho ich moje dielo omrzelo, nezaujalo tak ma prestali počúvať. Za druhé: Server navštevuje stále niekto nový, ale buď sa „kukne“ len na prvú stránku, vypočuje si pár vecí a možno znechutený odíde, alebo sa nechá zlákať hodnotením a štatistikou a stiahne a vypočuje si iba „overený“ materiál. Bez ďalších údajov je nemožné s istotou potvrdiť, ktorá možnosť je správna, osobne si však myslím, že server navštevujú stále noví ľudia a že viac pravdepodobná je tá druhá alternatíva.

Logicky môžeme uvažovať týmto spôsobom aj o iných serveroch, ktoré ponúkajú priestor pre amatérskych hudobníkov spolu s možnosťou hodnotenia ich diel poslucháčmi. Druhý server, založený v podobnom duchu, ale trošku viac „user friendly“ je www.jamendo.com. Ponúka podobné možnosti radenia ako predošlý server, teda podľa popularity, downloadu, vypočutia atd. Prijemným prekvapením na jamende je veľké množstvo recenzií, ktoré sprevádzajú skoro každý príspevok. Ľudia na jamende hudbu nielen počúvajú, ale sa o nej aj bavia, porovnávajú, vymedzujú, hodnotia. Týmto server spĺňa svoj účel, pretože pre amatéra nie je až tak dôležité koľko ľudí si ho stiahne či vypočuje (aj keď dobrá štatistika poteší), ale feedback, čo si iní myslia, ako dielo hodnotia, ako je prijaté. Orientáciu na serveri a klikanie uľahčujú veľmi jednoduché a intuitívne ovládanie. Človek sa ľahšie dostane, kam chce v porovnaní s music.download.com. Po krátkom čase strávenom počúvaním a porovnávaním prichádza zistenie, že aj tu existuje súvislosť medzi popularitou, množstvom stiahnutí a hodnotením. Pri zmene kritérií zoradenia albumov sa dajú povšimnúť zopár opakujúcich sa diel. Sú najviac obľúbené, najviac sťahované, najlepšie hodnotené. Sú aj najkvalitnejšie? Najviac zavádzajúcim faktom na spôsobe zobrazovania interpretov je, že

ako default je nastavené zoradenie podľa popularity. Hneď od začiatku to pôsobí na poslucháča (človek má tendenciu ísť, kam už niekto pred ním šiel). Logickejší spôsob sa ponúka zoradovať nové príspevky podľa dátumu uploadnutia. Aby možnosť zaujať mali rovnakú šancu všetky príspevky. Aj keď celkovo jamendo zanechá oveľa lepší dojem ako music.download.com, má svoje muchy a kto nemá šťastie, že nespustí lavínu a nezačne postupovať štatisticky smerom hore a nezačne sa zobrazovať na prvých stránkach, má dost dobrú šancu, že väčšina nových alebo náhodných návštevníkov ho ani nezaregistruje a nevypočuje.

Napriek všetkým nedostatkom uverejňovania vlastných diel na sieti (asi najšťastnejší či najefektívnejší spôsob by bol uverejniť nahrávku ako sprievodnú hudbu k videu na www.youtube.com, kde by sa jej dostalo najviac pozornosti) tak činí obrovské množstvo ľudí. Obrovské kvantá amatérskej elektronickej hudby sú ľahko stiahnuteľné. Má to však jeden háčik, a to kvalitu. Napriek enormnej kvantite materialu len mizivé percento splňuje v úvode spomínané podmienky a teda účel svojho pobytu na sieti. Možnosti internetu naštartovali, a v posledných pár rokoch priamo v masovom meradle, degradáciu elektronickej hudby na všetkých úrovniach. Čo je asi najviac tragické na tomto procese nie je ani tak degradácia v rámci zvukovej kvality, či spôsobu prevedenia, (o to v prípade amatéra ani tak nejde) ale degradácia nápadov. Kopírovanie a napodobňovanie zvukových nápadov je umožnené jednoduchosťou editácie, ktorú ponúka softvér, dnes už pomerne lacný a prístupný komukoľvek. Od čias Duchampa je dôležitá forma kontextu, súvislosti v akých je dielo, v našom prípade zvuk, použitý či zneužitý. Aktuálne pôsobiaca generácia (ak tak môžem nazvať pár rokov prebiehajúci fenomén) amatérskych zvukových umelcov nevytvára až na zopár výnimiek nové kontexty, nové nápady čo zo zvukom ktorý tu je. Jednoducho napodobňujú umelcov uznávaných a profesionálnych vo forme či spôsobe práce zo zvukom, nechávajú sa viesť ich nápadmi, produkujú tisíce variácií na jednu tému. Jednoduchý príklad: Richard D. James aka AFX „vymyslel“ niečo ako IDM (Intelligent Dance Music), pojem absolútne virtuálny, dokonca aj sám autor spochybňuje svoje autorstvo, jednoducho je to akýsi „metaprístup“, istý spôsob zaochádzania zo zvukovými a rytmickými prvkami. Existuje pár kvalitných albumov a bodka. Autor ide ďalej. Na internete v rámci našej amatérskej komunity sa týmto spustila lavína, ktorá sa valí doteraz a ktorej koniec je v nedohľadne. Tisíce albumov z (použijem vulgárny výraz) otrepanou formou, stále dookola to isté, variácia

strieda variáciu. Ešte lepší príklad: Ambientná hudba. Dávnejšie tu bol Eno, Reich, neskôr zachranil, čo mohol Jenssen. Z radov amatérskych hudobníkov počuť zase len variácie na zopár prelomových albumov. Žiadne umenie sa na internete nedeje. Keby sme si to predstavili originál ako maľbu červeného štvorca na žltom podklade, tak všetko nové (a to vyše desať rokov, ak počítame čas od Substraty v 1997, pričom autor vydal ešte zopár novších albumov, každý spadá do ambientu, no každý je odlišný, nový, neopakujúci sa inak povedané kvalitný) sú maľby plošných geometrických útvarov inklinujúcich k štvorcovej forme a zachytené v teplom farebnom spektre. Trpezlivo sa čaká na nové dielo, ktoré je ihneď „reverzným inžinierstvom“ spracované a napodobňované. Popritom sa v tomto štýle (zostaneme v škatuľke) črtá obrovské množstvo možností (napr. práca s field recordings). Zdá sa, že široký potenciál siete sa ešte pred jeho využitím naplno zaplnil doslova odpadom ktorý zatiaľ aj posledné zvyšky tvorby, ktorá by si zaslúžila prívlastok umelecká a bola by hodná záujmu širšiemu.

Určite sa to nedeje vedome. Predsa nikto tú hudbu netvorí a neuverejňuje ju so zámerom degradovať či niekomu, kto má skutočný talent zavádzať vo výhlade. Niečo ako „umelecký spam“ predsa neexistuje (?). Túžba prejaviť sa v takom masovom a koncentrovanom meradle, aké je umožnené práve možnosťami internetu produkuje šum, ktorým je zdá sa internet presýtený do takej miery, že nedovoľuje rozpoznať a zachytiť signály, ktoré by „stály zato“. Tento šum je tvorený ľuďmi, ktorým je technológiou umožnené „fušovať“ do oblastí za iných okolností (neexistenciou lacného softvéru a siete) im neprístupných. Ďalej ľuďmi, ktorí nevedomky spolupracujú na šume tým, že sa ho nepokúšajú nielenže odstraňovať, ale ani nijako redukovať, či mierniť následky (možno to má na svedomí spomenutá „stádovosť“, ktovie?). Týmto nastáva degradácia jedného z účelov siete, a to prístup k požadovanej informácii (v tomto prípade má informácia podobu umeleckého diela) ako aj degradácia umenia (produkcie kvalitnej hudby) samotného. Neodvažujem sa predvídať, kam tento stav povedie a či niekedy (veľmi nepravdepodobne) skončí. Náročnému poslucháčovi očakávajúcemu dielo niekam ukazujúce, svieže, plné nápadov a nových impulzov neostáva nič len si počkať na „osvečeného“ umelca a dúfať, že možno ho sieť z času na čas prekvapí v podobe umelca-amatéra, ktorí sa rozhodol, že nebude napodobňovať, ale tvoriť.